

Pod takim tytułem Biuro Analiz Sejmowych opracowało bardzo ciekawy raport autorstwa Bożeny Kłos i Jolanty Szymanczak.

Czytamy w nim m.in., że w Polsce, która ma jeden z najniższych w UE współczynnik dzietności, mamy najniższy poziom dostępności usług opiekuńczych dla małych dzieci. Współczynnik dzietności od początku lat 90. XX w. nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. W 1990 r. wynosił 1,99, w 2005 r. obniżył się do 1,24, w latach 2006 – 2010 nieznacznie wzrósł i w 2010 r. wynosił 1,39 (był to krótkotrwały trend), w 2011 r. znów obniżył się, tym razem do wysokości 1,29.

W Polsce, w porównaniu z większością państw europejskich bardzo mało dzieci w wieku od 0 do 3 lat objętych jest opieką instytucjonalną. W 2010 r. żyło w Polsce 1 245 685 dzieci w wieku 0 – 3 lata. Szacunkowo tylko około 2 proc. dzieci z tej grupy wiekowej uczęszczało do publicznych żłobków i ok. 1,2 proc. do prywatnych placówek opieki. Żłobki funkcjonowały w 246 gminach, tj. w ok. 10 proc. wszystkich gmin.

Według danych GUS, w 2011 r. w porównaniu z 1989 r. liczba miejsc w instytucjach opieki nad małymi dziećmi była mniejsza o ok. 64 tys. W 2011 r. publiczne i niepubliczne żłobki, oddziały żłobkowe, kluby dziecięce i inne placówki dysponowały łącznie 42,3 tys. miejsc. Aktualnie większość dzieci w wieku 0–3 lata wychowywana jest przez rodziców, babcie lub pracujące legalnie i nielegalnie opiekunki (nianie). Szacuje się, że opiekę nad najmłodszymi dziećmi sprawuje ok. 200 tys. niań, w tym tylko nieznaczny odsetek niań pracuje legalnie i jest objęta ubezpieczeniami społecznymi i ubezpieczeniem zdrowotnym.

Według danych resortu pracy i polityki społecznej, dotyczących funkcjonowania instytucji opieki nad najmłodszymi dziećmi od wejścia w życie ustawy żłobkowej:

- w 2011 r. przybyło ok. 1 tys. nowych miejsc opieki w instytucjach (zakładano 10 tys.),
- w 2012 r. utworzono ok. 4 tys. miejsc (zakładano 12 tys.). Na koniec 2012 r. było 35 751 miejsc w żłobkach i 377 miejsc w klubach dziecięcych, a gminy zatrudniły 30 opiekunów, którzy mieli pod opieką około 80 dzieci.

Dane GUS i MPiPS pokazują, że sieć placówek opieki nad najmłodszymi dziećmi ma charakter „wyspowy”.

W Polsce jest 2479 gmin, a żłobki funkcjonują w 247 gminach, kluby dziecięce w 5. Najwięcej placówek jest w dużych aglomeracjach miejskich.

Nowa forma instytucji opiekuńczej – zatrudnienie niani na podstawie umowy uaktywniającej – funkcjonuje dopiero niespełna 2 lata. Nowe regulacje w tym zakresie obniżyły koszty legalnego zatrudnienia niani o składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez rodziców oraz zmniejszyły obciążenia rodziców obowiązkami administracyjnymi związanymi z ubezpieczeniami i podatkiem PIT. Według stanu na luty 2013 r. zostało zgłoszonych do ZUS 13 600 niań, co wskazuje na znacznie mniejszą skalę legalnego zatrudnienia niż oczekiwano. Badania portalu Ninia.pl pokazują, że zatrudnianie opiekunek do dzieci uwarunkowane jest sytuacją materialną rodzin, na taką opiekę stać jest głównie rodziny z klasy średniej, zamieszkujące duże miasta.

Jak twierdzą autorki raportu Biura Analiz Sejmowych, przepisy dotyczące zatrudniania niań nie wprowadzają żadnych ograniczeń w zakresie pokrewieństwa między nianią, a rodzicami. Zasadnicze

znaczenie ma sprecyzowanie celu regulacji: czy chodzi o ograniczenie szarej strefy zatrudnienia niań, tj. osób, które zawodowo podejmują się opieki nad obcymi dziećmi, czy wprowadzenie nowego instrumentu polityki rodzinnej. Obecny kształt przepisów jest niespójny pod tym względem: zawarcie umowy uaktywniającej, wypłacanie wynagrodzenia oraz inne wymagania wskazują na chęć wspierania legalnego zatrudnienia, ale taka regulacja jest niezgodna z kulturowym wzorem więzi rodzinnych w Polsce, który opiera się na nieodpłatnym świadczeniu usług opiekuńczych. Obecne przepisy mogą więc sprzyjać „fikcyjnemu zawieraniu umów” np. pomiędzy rodzicami dziecka a jego babcią i w praktyce będzie to instrument polityki rodzinnej w wyniku nadużywania przepisów prawa. Bardzo istotną kwestią jest więc nie tylko liczba legalnie zatrudnionych niań, ale także proporcje pomiędzy zatrudnionymi nianiami „obcymi” a nianiami spokrewnionym z rodzicami dziecka. Funkcjonowanie tych przepisów i objęcie nimi rolników wymaga prowadzenia dokładnego monitoringu.

Pełną treść raportu pt. Instytucje opieki dla dzieci w wieku do lat 3 w Polsce, opracowanego przez Biuro Analiz Sejmowych zamieściliśmy poniżej.

Źródło: www.sejm.gov.pl